

Tribuna Socialistă

Organul Partidului Socialdemocrat din Ardeal și Banat.

Anul XV.	ABONAMENTUL: Pe un an . . . 40.— cor. Pe 1/2 de an . . . 20.— " Pe trei luni . . . 10.— " Abonamentul la mai multe exemplare pe un an 32.— cor. Pentru străinătate: Pe un an . . . 50.— cor.	Apare de două ori pe săptămână. Sibiu, Duminică, 10 August 1919.	Redacția și Administrația: TRIBUNA SOCIALISTĂ SIBIU, STRADA ROSENANGER NR. 14. Tot aici se primesc și anunțuri cu prețuri ieftine.	Nr. 32
-----------------	---	---	---	---------------

Muncitori!

Tovarăși!

Partidul socialdemocrat din Ardeal, Banat și părțile ungurene a pornit azi pe o cale nouă, anevoioasă, dar dreaptă, — susținând cu toată tăria cele mai largi drepturi ale poporului, adică democrația deplină și adevărată. Membrii partidului, cari până acum făceau parte din Consiliul Dirigent, guvernul provizor al teritoriilor alipite la România, neputând ajunge la o înțelegere cu partidele burghize, s'au retras. *Partidul nostru n'a putut îngădui ca dreptul de vot al femeilor să fie nesocotit* — și cu atât mai mult nu s'a putut învoi ca alegerile pentru Constituanta, ce se vor face peste câteva săptămâni, să decurgă în așa mod, ca din ele să nu iasă adevărata voință a țării. Noi am cerut ca alegerile să se facă pe temeiul așa zisei *reprezentări proporționale*, adică, ca fiecare partid să fie îndreptățit a trimite în parlament un număr de deputați, care să stea în raport cu voturile ce le-a căpătat. Să nu se întâmple, cum foarte des se întâmplă până acum, că partide cari aveau jumătate din toate voturile cari se dădeau în țară, să ajungă în parlament cu 10—20 de deputați. Noi am cerut să se facă cercuri mari, de câte 8—10 deputați, iar mandatele acestea să se împartă după dreptate între candidații cari vor lua parte la alegeri și vor întruni anumite voturi.

Marele Sfat n'a primit propunerea noastră și de aceea tovarășii noștri din Consiliul Dirigent și-au dat abdicarea.

Abdicarea aceasta nu înseamnă însă că acum nu ne mai pasă de nimic și vom lăsa guvernul să conducă țara după placul său. *Abdicarea aceasta înseamnă tocmai din contra, că vom începe luptă aprigă și ne vom război din toate puterile spre a duce la îndeplinire dreptul nostru.*

Partidul nostru ne mai având reprezentanți în guvern, va lucra în mod independent, va face o politică curat muncitorească și biciind toate nedreptățile, va fi singurul partid de opoziție serioasă, de critică. Dacă felul acesta de a lucra va pretinde mai multe jertfe, dacă stăpânirea va căuta să ne puie piedeci și să ne prigonească, noi le vom înfruntă pe toate, căci lupta ne va oferi numai puterile, și suferințele noastre vor fi cele mai bune acte de agitație în sânul poporului.

Nu vom căuta însă lupta cu orice preț și vom ști să ne păstrăm cumpătul față de oricine ar dori să ducă muncitorimea pe căi greșite.

Tovarășii de pretutindeni să rămâie liniștiți și să nu se lase provocați din partea nimănui. *Nu e azi timpul a face greve de protestare și a atrage în felul acesta urgia stăpânirii asupra mișcării socialiste.* Să fim deci calmi și să dăm dovadă că suntem un partid disciplinat, care își are politica sa bine chibzuită și care știe când trebuie să puie în cumpănă greutatea sa.

De altfel numai câteva săptămâni ne despart de alegeri. *La alegeri vom avea prilejul de a ne spune cuvântul.* Atunci vom putea arăta lumii puterea noastră.

La alegeri: partidul socialdemocrat, care cuprinde în sânul său întreg muncitorimea, fără deosebire de neam, de pe teritoriile alipite României, își va ține de datorie a lupta pentru cele mai elementare drepturi omenești,

Va cere libertatea cuvântului și dreptul de întrunire.

Va cere să înceteze odată prigoana nebună îndreptată împotriva organizațiilor noastre de breaslă și politice, și să ni se dea libertatea de acțiune.

Va cere să se treacă, cât mai repede, la starea legală, iar naționalităților din țară să li se dea putință de a lua și ele parte la conducerea țării.

Pacea ce se va încheia, cerem să fie o pace dreaptă și să nu fie dictată de interesele capitaliste. Poporul român și poporul trăind în nemijlocită apropiere, au tot interesul de a trăi în bună înțelegere, deci nu se poate admite ca prin pacea ce se va încheia, să se puie temelia unei noi dușmăni și unui nou război între aceste două popoare conlocuitoare.

La alegerile ce vor urma, partidul nostru va lua lupta singur și pentru prima oară se va prezenta în fața poporului, spre a-și prezenta întreg programul său de luptă și de acțiune.

Să ne pregătim din răspuneri pentru acest prilej. Să ne strângem rândurile, să recrutăm luptători noi, căci la alegerile ce vor urma, soarta noastră se va croi pe timp foarte îndelungat.

Zeci de ani am luptat în fostul stat ungar pentru cucerirea dreptului de vot universal, căci știam că prin votul universal vom putea lupta mai cu reușită pentru interesele poporului muncitor. Acum când acest drept de vot îl avem deja, să căutăm a ne folosi de el și să-l mânuim cu îndemănare pentru fericirea clasei noastre.

Tovarăși!

Partidul socialdemocrat a ieșit atât din guvern cât și din Marele Sfat, căci nu i-a reușit acolo să apere interesele democrației și ale dreptății adevărate. Să ne pregătim acum pentru alegeri, a scoate aici biruitor steagul nostru! **Traiască Socialdemocrația!**

Comitetul executiv al Partidului Socialdemocrat.

Vasile G. Morțun.

Luat de tână, de curentul socialist ce majoritatea studenților din Europa îl manifestau V. G. Morțun a luat parte activă în mișcarea socialistă din România până în 1899 când împreună cu Nădejde, Radovici etc, atras de promisiunile unui viitor de îmbogățire ce partidul liberal îi promitea, îl trece cu bagage cu tot în acest partid, părăsind mișcarea ce și prin el luase viață. Burghezia românească triumfă crezând că proletariatul român, rămas fără busolă de orientare — mișcarea fiind slabă, și elemente muncitorești neavând aproape de loc — nu va pași nici odată pe calea desrobirei prin socialism. Că s'a înșelat, putem constata azi când Morțun moare dacă nu disprețuit de muncitori dar uitat cu desăvârșire, când cea mai puternică mișcare conștientă din România ca forță și constință este mișcarea socialistă.

Morțun s'a compromis mult ca ministru în guvernul „liberal” care a fost cel mai înverșunat dușman al socialismului și un neîmpăcat prigonitor al muncitorilor socialiști din România.

Cronica.

Toți advocații din Marele Sfat au fost contra dreptului profesorilor și învățătorilor de a fi aleși ca deputați cu toate că nici atâtea argumente nu au, ca atunci când au pledat în contra dreptului de vot al femeilor.

Despre femei spuneau că sunt prea proaste, să rămâie la bucătărie. Iar despre profesori că sunt prea deștepti, să rămâie la catedră. Se vede că domniile advocați, episcopi și bancheri se tem de concurență, de aceea caută să excludă din viitorul parlament toate categoriile, toate castele afară de bancheri, popi și advocați. Pe muncitori îi exclud prin votarea pe cercuri, pe profesori prin excluderea dela eligibilitate, pe femei dela dreptul de vot.

Halal de Constituanta ce vom avea! în care nu vor fi nici proști dar nici deștepti, numai privilegiați.

Comitetul Femeilor române* din Iași a trimis o telegramă Marelui Sfat din Sibiu:

Trimitem salutul nostru călduros având toată încrederea că Marele Sfat va recunoaște și va înapoi dreptul de vot al femeilor.

Ce va răspunde Marele Sfat?

Probabil că va răspunde:

L'am înapoi, dar l'am mâncat.

*

Dare de partid. În luna Iulie a intrat în casa comitetului executiv dela următorii: Secțiunea din Rodna veche (prin tov. Z. Pop) 60 cor., Secțiunea din Făgăraș (prin tov. G. Vlad) 60 cor., Secțiunea din Sibiu (prin tov. G. Joandrea) 50 cor. 80 fil., Grupa minerilor din Murașuioara (prin tov. N. Nicoră) 145 cor. 60 fil., Grupa minerilor din Rosia-Montană (prin tov. F. Culcer) 70 cor., Grupa Vulcan (prin tov. R. Străgean) 1147 cor. 20 fil., Grupa din Turda-Arieș pe Mău (prin tov. I. Kali) 24 cor. 40 fil., iar pe Iunie 24 cor. 40 fil., Grupa din Képez (prin tov. Konnerth M.) 14 cor. 80 fil., Grupa minerilor din Petroșeni (prin tov. I. Tomsa) 79 cor. — Total 1676 cor. 30 fil.

Acela care vine la noi dintr'un interes personal... nu spre a duce lupta de clasă a proletariatului, spre a găsi la proletariat... recunoașterea, pe care i-o refuză burghezia, e de obicei un element fără valoare și poate, în deosebi când e intelectual, să fie foarte periculos. Nu putem observa îndăjuns să fim departe de partidul nostru toate genurile necunoscute, toți ratații literaturii... ariviști fără noroc și elementele asemănătoare.

Karl Kautsky.

O lume ne desparte...

Din vorbirile răsunate săptămâna trecută în Marele Sfat și din incidentul ce a urmat Sâmbătă seara, s'a lămurit o idee, s'a cristalizat un lucru, care și înainte eră cunoscut, dar nu-l știau toți: că între socialism și burghezie este o mare prăpastie, că ideologia burghez-capitalistă este o lume veche, purtată, iar ideologia socialistă o lume nouă, care va crește și va înflori pe ruinele capitalismului individualist. Și că burghezia noastră din Ardeal nu se deosebește întru nimic de burghezia din toate țările înapoiate, iar socialiștii dela noi de asemenea nu se deosebesc de socialiștii altor popoare. Cu toate că tactica se acomodează împrejurărilor regionale, dar principiile sunt aceleași pretutindeni.

Burghezia noastră și-a apărut în Marele Sfat punctul ei de vedere, folosindu-se de toate argumentele ce i-a stat la dispoziție. Parcă eram în parlamentul din Budapesta condus de contele Ștefan Tisza. Toate argumentările lui au avut ocaziunea să ni le repete foștii săi colegi de Cameră. *Nu putem da drept de vot poporului, pentru că sunt foarte mulți analfabeți.* Adecă cu o mână închideă școlile și cu cealaltă retrăgea drepturile pe motiv că nu știu carte.

Pe de o parte spun că la noi nu există socialism, precum nu există nici capitalism, iar pe de altă parte nu dau drept de reprezentare a minorităților, căci, se tem că socialiștii vor cuceri prea multe mandate.

Apoi în demagogia lor spun că și ei sunt de acord să se dea drepturi cât mai largi poporului, dar nu acum, ci peste o sută de ani. Și bogătașii sunt de părere că și săracii au drept la fericire, dar nu pe lumea asta, ci pe lumea cealaltă, nu pe pământ ci în raiu. Mai zic că să întrebăm pe țărani dacă voiesc proprietatea colectivă sau admit cel puțin primul pas spre socializare și ei știu că țărani în mare parte ne vor răspunde, că nu le trebuie nici una nici alta. Țărani admit un singur lucru: ca ei să fie robii pământului, abandonând folosirea instrumentelor tehnice în agricultură, numai pentruca bucățița aceea de pământ să se numească a lui și nu a statului colectiv. El preferă să fie robul pământului, său propriu decât să

fie stăpânul pământului, statului*. Și chiar dreptate să aibă acești domni când vorbesc așa despre dorința țaranului, totuși întrebăm: Ce ziceți D-v. dacă directorul medic al unui spital ar întreba pe bolnavi dacă voiesc să primească medicamentul, care este amar la gust, dar are darul de a nimici boala? Ce ar zice majoritatea bolnavilor? Că să-l lase în pace, că lor nu le trebuie medicamente. Dar medicul nu procedează astfel, ci ordonă să se dea medicamentele cu sau fără voia bolnavilor. E adevărat și aceea că medicul înțelege nu dă odată toate medicamentele bolnavului, care l-ar putea omori, ci le dă treptat, treptat, dar și aceea e drept, că adevăratul medic nu dă bolnavului medicamente cari nu-l însănoțesc pe deplin, ci numai îi amortește boala, care iar izbucnește poate cu mai multă putere, ci constată, cari sunt cauzele cari au determinat boala, apoi caută să o distrugă din rădăcină, împreună cu cauzele cari au determinat-o.

Dar pentru ca să vindecî ranele din rădăcină ale unui popor, trebuie să ai multă pricepere și mai multă bunăvoință și desinteresare. Și tocmai acestea lipsesc la conducătorii noștri burghezi.

Întreaga omenire suferă de o boală grozavă, lumea e plină de dureri, lumea suferă de sărăcie, de prostie și de multe moravuri, cari scurtează viața și prelungească nefericirea. Toate astea sunt cauzate de sistemul de producere individual capitalist. Cu prăbușirea acestui sistem blestemat s'ar prăbuși cele mai multe rele de pe capul omenirii. Iar prin faptul că luptă pentru conservarea proprietății private și a sistemului capitalist, luptă și pentru susținerea acestor rele și ești contra vindecării lor.

Socialiștii luptă pentru stărpirea acestor rele, pe cale evolutivă, dacă aceasta este posibilă, și prin alte căi atunci, când calea evoluției este închisă. Domnii noștri sunt conservatori și din fire și din creștere, ei nu voiesc nici o schimbare mai radicală pe terenul economic.

Ei bine, noi nu ne oprim aci, noi voim transformarea sistemului social, din rău în bun, din bolnav în sănătos, din capitalist în socialist, unde nu vor mai fi atâtea nedreptăți, nu vor munci unii și vor consuma alții. Nu va mai fi nici muncă fără pâine, nici pâine fără muncă.

Iată de ce nu mai putem merge pe același drum, pentru că ne desparte o lume...

T. A.

Drepturile minorităților și naționalității

Vorbirea tovarășului Iosif Jumanca în Marele Sfat.

După notele stenografiate de d-l Vasile Vlaicu.

Onorat Mare Sfat Național!

Eu regret, că trebuie să spun, că nu sunt de acord cu d-l raportor (Voce: Dă-ți demisia!), pentru că înainte de toate proiectul înaintat nu corăspunde cu hotărârile luate în marea Adunare dela Alba-Iulia. Proiectul prezentat este în contradicție și cu aceasta, cât și cu toate cerințele adevăratei democrații, și cu atât mai mult trebuie să regret aceasta, cu cât nu am fost și nu sunt de acord în privința asta nici cu domniile din Consiliul Dirigent (Voci: Ei! Ei!). Tocmai de aceea, în consfătuirile avute în Consiliu, mi-am rezervat dreptul, ca la Marele Sfat să-mi pot desvoltă păreri, iar Consiliul Dirigent mi-a acordat acest drept.

În general reforma electorală, așa cum este ea alcătuită, îi lipsesc două lucruri dintre cele mai cardinale din rezoluția dela Alba-Iulia, îi lipsesc două principii dintre cele enunțate acolo și anume acestea sunt: dreptul de vot al femeilor și reprezentarea mi-

norităților. Eu, domnilor, rezoluția dela Alba-Iulia nu o privesc cu aceiași ochi ca unii membrii ai Consiliului Dirigent și ca unii membrii ai Marelui Sfat. Pentru noi rezoluția dela Alba-Iulia nu este un întreg program învârtit în nori, ci este ceva, ce ne angajează pe noi aici, pentru că, dacă în rezoluția dela Alba-Iulia, marea Adunare Națională a impus hotărârile ei ca condiții obligatoare pentru Constituanta viitoare, atunci cu atât mai mult și-a impus în mod obligator condițiile ei pentru acel Mare Sfat Național, pe care ca însăși l-a ales.

Nu pot, prin urmare să aprob argumentul acela, că pe noi Adunarea Națională dela Alba-Iulia nu ne-a autorizat să înșăptăm o asemenea reformă electorală în chipul enunțat acolo.

Eu, Domnilor, nu pot renunța la dreptul de vot al femeilor, nu pot, pentru că știu foarte bine, că domni, cari astăzi își iau angajamentul că în Constituanta vor lua po-

